

ONUTĖ BAUMILIENĖ

*Lietuvių kalbos ir literatūros užduočių
komplektai 7-10 klasėms. Ruošiamės rašiniui*

G a l i m i a t s a k y m a i

Metodinė medžiaga tautinių mažumų mokykloms, vykdančioms
ugdymo programas tautinės mažumos kalba

2018

TURINYS

7-8 KLASIŲ KONCENTRAS

I. TEKSTŲ LYGINIMO UŽDUOTIS.....	2
Pirmas teksto suvokimo testas. V. Mačernis, „Žiemos sonetai“ (24).....	2
Antras teksto suvokimo testas. L. Lowry. „Siuntėjas“ (ištrauka).....	3
Tekstų lyginimo užduotis.....	4
<i>Vertinimo lentelė</i>	4
II. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS.....	4
Ch. Nostlinger. „Pirmadienį viskas kitaip“ (ištraukos).....	4
<i>Vertinimo lentelė</i>	5
III. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS.....	6
V. Železnikov. „Baidyklė“ (ištrauka).....	6
<i>Vertinimo lentelė</i>	6
X. PASTRAIPŲ KŪRIMO UŽDUOTYS.....	7

9-10 KLASIŲ KONCENTRAS

I. TEKSTŲ LYGINIMO UŽDUOTIS.....	8
Ovidijus. „Pasaulio sukūrimas“. S. Geda. „Lietuvos atsiradimas“.....	8
<i>Vertinimo lentelė</i>	10
II. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS.....	10
A. Nyka-Niliūnas. „Odisejo kareivis Hado karalystėje pasakoja“.....	10
<i>Vertinimo lentelė</i>	12
III. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS.....	13
Sofoklis. „Antigonė“ (ištrauka).....	13
<i>Vertinimo lentelė</i>	14
IV. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS.....	14
Horacijus. „Jaunimui“.....	14
<i>Vertinimo lentelė</i>	16
V. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS.....	16
Seneka „Laiškai Lucilijui“ (88 laiško fragmetai).....	16
<i>Vertinimo lentelė</i>	18
VI. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS.....	18
Donaldas Kajokas. „Apie palaidūną ir paklydėlį“ (ištrauka).....	18
<i>Vertinimo lentelė</i>	19
X. PASTRAIPŲ KŪRIMO UŽDUOTYS.....	19

JAUNAS ŽMOGUS IEŠKO GYVENIMO PRASMĖS

7-8 KLASIŲ KONCENTRAS

I. TEKSTŲ LYGINIMO UŽDUOTIS

1. Pirmas teksto suvokimo testas. Vytautas Mačernis, „Žiemos sonetai“(24)

Kl. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1. 1.	Nurodykite, kas šio soneto adresantas , o kas – adresatas ?	Adresantas – kalbantysis / lyrinis subjektas / lyrinis „aš“. Adresatas – gyvenimas.	2
		Nurodytas tik adresantas arba adresatas.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0
1. 2.	Kaip argumentą pateikite po citatą:	<u>Adresantas</u> : „ <u>Man</u> neduoki“ / „jie <u>mane</u> pražudys“ / „Mirsiu <u>aš</u> “. <u>Adresatas</u> : „gyvenime“.	2
		Teisingai parinkta citata arba adresantui, arba adresatui.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0
2.	Remdamiesi tekstu, užpildykite lentelę:	Teisingai įvardytos visos 8 meninės priemonės ir paaiškintos jų reikšmės tekste (žr. į žemiau pateiktą lentelę).	8
		Teisingai įvardytos 7 meninės priemonės ir / ar paaiškintos 7 priemonių reikšmės tekste.	7
		Teisingai įvardytos 6 meninės priemonės ir / ar paaiškintos 6 priemonių reikšmės tekste.	6
		Teisingai įvardytos 5 meninės priemonės ir / ar paaiškintos 5 priemonių reikšmės tekste.	5
		Teisingai įvardytos 4 meninės priemonės ir / ar paaiškintos 4 priemonių reikšmės tekste.	4
		Teisingai įvardytos 3 meninės priemonės ir / ar paaiškintos 3 priemonių reikšmės tekste.	3
		Teisingai įvardytos 2 meninės priemonės ir / ar paaiškintos 2 priemonių reikšmės tekste.	2
		Teisingai įvardyta 1 meninė priemonė ir / ar paaiškinta vienos priemonės reikšmė tekste.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0

CITATA	MENINĖ PRIEMONĖ	JOS REIŠMĖ TEKSTE
„ <u>versmė</u> patyrimų karčių“	metafora	Tikimasi daugybės patyrimų.
„ <u>sunkių</u> pralaimėjimų <u>ringas</u> “	metafora	Gyvenimas suvokiamas kaip sunki kova.
„ <u>didelis</u> ir <u>vienartinis</u> “	epitetas	Gyvenimas vertinamas, nes jis vienintelis.
„ <u>Skausmo</u> <u>platumos</u> – mano tėvynė: Jas išplėsk begalybėn, <u>meldžiu!</u> “	1. metafora 2. retorinis sušukimas	1. Pažinimas patiriamas per skausmingas patirtis.

		2. Iš gyvenimo prašoma kuo daugiau patirčių, nors ir skausmingų.
„Sūkury <u>nuolatinės</u> kovos“	epitetas	Patvirtinama, jog gyvenimas nesibaigianti kova.
„Man neduoki draugų, mylimos – <u>Švelnumu</u> jie mane <u>pražudys</u> “	paradoksas	Bijomasi, jog artimieji, norėdami gero, neleis eilėraščio žmogui pajusti gyvenimo patirčių.
„ <u>Mirsiu</u> aš, <u>mirs</u> kovos troškulys.“	pakartojimas	Patvirtinama, jog gyvenimas – nuolatinė kova, pažinimo troškulys.

3.	Vienu sakiniu nusakykite soneto temą.	Gyvenimo patirtis ateina per skausmą.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0
4.	Kaip klausimą suformuluokite eilėraščio problemą.	Kodėl eilėraščio žmogus prašo gyvenimo jo nelepinti, negailėti?	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0
5.	Savais žodžiais įvardykite soneto pagrindinę mintį (idėją).	Kad žmogus įgytų patirties, jis turi išgyventi skausmą, daryti klaidų, ir niekas jam padėti negali, nes individuali patirtis ir yra gyvenimas.	2
		Atsakyta neišsamiai. / Atsakyta iš dalies.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0

2. Antras teksto suvokimo testas. Lois Lowry. „Siuntėjas“ (ištrauka)

Kl. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
6.	Kokia Jono ir Siuntėjo bendravimo priežastis?	Siuntėjas perduoda Jonui išmintį, savo patirtį.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
7.	Savais žodžiais suformuluokite atsakymą, kodėl žmonijai reikia skausmingų prisiminimų.	Skausmingi prisiminimai teikia išminties, skatina elgtis apgalvotai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
8.	Kokį skausmingą prisiminimą Siuntėjas jau perdavė Jonui, kokio – dar ne?	Siuntėjas Jonui perdavė alkio prisiminimą, bet neperdavė karų / naikinimo skausmingos patirties.	2
		Atsakyta iš dalies.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
9.	Kokiu tikslu prisimenamas pasiklydęs lakūnas?	Kad pasidalintų patirtimi, jog žmonės kartais naikina vienas kitą visko neišsiaiškinę, tiesiog iš baimės.	2
		Atsakymas neišsamus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
10. 1.	Savais žodžiais kaip teiginį suformuluokite tekste aptariamą problemą.	Didžioji dalis žmonių nenori skausmo, todėl vengia prisiminimų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
10. 2.	Kodėl šios problemos nesprenžia bendruomenė, kurioje gyvena Siuntėjas ir Jonas?	Bendruomenė, siekdama gyventi be skausmo, atsiminimų našta užkrauna keliems žmonėms.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
10. 3.	Kaip vertinate tokią bendruomenę? Kodėl?	Neigiamai, nes be skausmingų prisiminimų neturi išminties ir palieki savo gyvenimą lemti tam, kuris jos turi daugiausiai.	2
		Atsakyta neišsamiai.	1

		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
11.	Savais žodžiais suformuluokite pagrindinę teksto mintį.	kad gyventum visavertį gyvenimą, pats vadovautumeisi išmintimi, reikia priimti praeities prisiminimų našta.	2
		Atsakyta neišsamiai. / Atsakyta iš dalies teisingai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

3. Tekstų lyginimo užduotis

12.	Nurodykite, kas sieja abu tekstus.	Tema: abiejuose tekstuose kalbama apie tai, jog gyvenimas patiriamas neišvengiant skausmo.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
13.	Kuo tekstai skiriasi?	V. Mačernio eilėraštyje vaizduojamas individas, suvokiantis skausmingos patirties reikšmę. Kūrinio „Siuntėjas“ ištraukoje kalbama apie bendruomenę, kuri sąmoningai vengia skausmo, taip prarasdama išmintį.	2
		Atsakyta neišsamiai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

Vertinimo lentelė

TAŠKAI	31–30	29–27	26–24	23–21	20–18	17–14	13–11	10–8	7–5
PAŽYMYS	10	9	8	7	6	5	4	3	2

II. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS

Christine Nostlinger. „Pirmadienį viskas kitaip“ (ištraukos)

Kl. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1.	Naudodamiesi pirmu fragmentu, užpildykite lentelę (žr. žemiau):	Charakterizuotos abi veikėjos, yra visi argumentai.	4
		Charakterizuotos abi veikėjos, trūksta vieno argumento.	3
		Charakterizuotos abi veikėjos, trūksta dviejų argumentų.	2
		Netikslios charakteristikos, trūksta trijų argumentų.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0

Veikėja	Veikėjos charakteristika	Argumentai
Kati	1. Staigi. 2. Drąsi.	1. Vos metusi žvilgsnį žurnale nufotografuotą atlikėją, užsimano turėti tokią pačią šukuoseną. 2. Nebijo būti kitokia.

Ledi	1. Atsargi. 2. Drąsi.	1. Neskuba naujoviškai apkirpti, nes nori apsaugoti anūkę nuo neigiamos aplinkinių reakcijos. 2. Vis dėlto ryžtasi madingai apkirpti anūkę, nors privengia Kati motinos.
------	--------------------------	---

2.	Kokią problemą išgyvena Kati? Įvardykite ją kaip klausimą. (Naudokitės pirmu fragmentu.)	Kodėl jaunas žmogus yra priverstas laikytis aplinkinių žmonių taisyklių? / Kodėl jaunas žmogus negali savęs laisvai išreikšti?	2
		Neaiškiai suformuluotas klausimas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
3.	Kaip po pasikeitimo save vertina Kati? Argumentuokite citata. (Remkitės pirmu fragmentu.)	Gera / Išdidžiai: „Padūkimas.“	3
		Nėra mokinio vertinimo, nurodoma tik citata.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4.	Vienu sakiniu nusakykite antrojo fragmento temą.	Motinos ir dukters konfliktas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
5.	Pacituokite antrojo fragmento problemą.	„Su vaikais galima nesiskaityti!“	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6.	Pacituokite antrosios ištraukos pagrindinę mintį (idėją).	„...mažiems ir silpniems daug labiau reikia pagalbos...“	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
7.	Remdamiesi trečiuoju fragmentu, trumpai nusakykite Kati ir jos mamos konflikto esmę.	Mama nepripažino naujos dukters šukuosenos, o dukra užsispyrė naują šukuoseną nešioti.	2
		Atsakyta neišsamiai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
8. 1.	Į kokius kompromisus leidžiasi Kati, aiškindama vaikų ir suaugusių santykius. Išvardykite bent du kompromisus.	Įvardyti du. Vaikai privalo eiti į mokyklą. / Negalima vaikščioti balkono turėklais. / Reikia gerti vaistus. / Eiti per gatvę degant raudonai šviesai negalima. / Negalima vogti pinigų. / Privalu valytis dantis.	2
		Teisingai įvardytas vienas kompromisas.	1
		Neįvardytas nė vienas kompromisas. / Kompromisai įvardyti klaidingai.	0
8. 2.	Kodėl šukuosena tampa tuo ginčų objektu, dėl kurio Kati nenori nusileisti mamai?	Nes šukuosena atspindi pasaulėžiūrą, t. y. tam tikrą pasaulio matymą.	2
		Neaiškiai suformuluota mintis.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
9.	Remdamiesi trečiu fragmentu, apibendrintai įvardykite, kas svarbiausia ginčiuose?	Kompromisai. / Susitarimai. / Kitų nuomonės paisymas. / Pagarba kitam.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

Vertinimo lentelė

TAŠKAI	18	17–16	15–14	13–12	11–10	9	8–7	6–5	4–3
PAŽYMYMS	10	9	8	7	6	5	4	3	2

III. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS

Vladimir Železnikov. „Baidyklė” (ištrauka)

Kl. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1.	Pateikite du argumentus, kodėl iš Nikolajaus Nikolajevičiaus daugelis šaiposi. Remkitės Dimkos nuomone.	Senelis vaikšto lopiniuotas. Jis avi senus kaliošus.	2
		Pateiktas vienas argumentas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
2.	Kodėl graužiasi Nikolajaus Nikolajevičiaus anūkė Lenka? Nurodykite dvi priežastis.	Kad neapgynė senelio garbės, kai iš jo buvo šaipomasi. Kad pati gėdijosi apdriskusio savo senelio.	2
		Teisingai nurodyta viena priežastis.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
3.	Savais žodžiais suformuluokite tikrąją priežastį, kodėl Nikolajaus Nikolajevičiaus vaikšto apdriskęs.	Visus pinigus jis skiria paveikslams supirkti.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4.	Paaiškinkite sakinį, charakterizuojantį Lenkos senelį: „Žmonių akyse aš visados krūtinę išpūtes.“	Prieš kitus senelis neužmiršta atrodyti orus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
5.	Kodėl Lenkos senelis susigraudina?	Jis gaudinas dėl anūkėlės jautrumo, meilės jam.	2
		Atsakymas įvardytas neišsamiai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6.	Pacituokite sakinį, kuris rodo, jog Lenka savikritiška.	„Vadinasi, jei tu tikrai būtum elgeta, alkanas ir apdriskęs, tai aš tada tiesiog nuo tavęs pabėgčiau?“	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
7.	Savais žodžiais suformuluokite pagrindinę teksto mintį.	Žmogaus vertę nusako ne jo išvaizda, bet nuveikti darbai, jautrumas kitiems.	2
		Atsakyta iš dalies.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

Vertinimo lentelė

TAŠKAI	11	10	9	8	7	6–5	4	3	2
PAŽYMYS	10	9	8	7	6	5	4	3	2

VII. PASTRAIPŲ KŪRIMO UŽDUOTYS

1. Remdamiesi narginėtu V. Mačernio sonetu, padėkite parašyti rašinio „Kaip jaunas žmogus ieško gyvenimo prasmės?“ pastraipą. Pastraipą komponuojama tokiu būdu: **teiginys** – **argumentai** – **išvada**. Prisiminkite, jog **tinkamai pavartota citata yra puikus argumentas**.

Užpildykite tuščias pastraipos vietas, įrašydami į jas tinkamas citas.

Gyvenimo prasmės galima ieškoti įvairiai: klaidžiojant ir klystant arba klaūstant kitų patarimų, o gal net užuojautos. Poeto Vytauto Mačernio „Žiemos sonetų” (24) žmogus savo gyvenimo kelio nori ieškoti pats.

Jis teigia, jog artimieji jį pražudys, nes saugos nuo galimų nelaimių, skausmingų patirčių. Soneto kalbantysis atvirai teigia, jog nebijo kančios. Todėl į gyvenimą jis kreipiasi taip: „Būk, gyvenime, man neteisingas, / Būk versmė patyrimų karčių...“ Kančia vertinga, nes teikia patirties, grūdina žmogų. Lyrinis „aš“ supranta, jog net ir pralaimėjimas gali būti vertingas. Ne veltui gyvenimo prašo: „...būk didelis ir vienkartinis, Pažymėtas didžiųjų kančių...“ **Vadinasi, jaunas žmogus gyvenimo prasmės ieško klysdamas, mokydamsis iš savo klaidų.**

Pataba: Kurdami pastraipą, mokiniai mokysis tinkamai panaudoti kūrinio citatas.

2. Remdamiesi išnaginėta Lois Lowry romano „Siuntėjas“ ištrauka, padėkite parašyti rašinio „Kodėl svarbu išsaugoti net ir skausmingus prisiminimus?“ pastraipą. Pastraipą komponuokime tokiu būdu: **teiginys – argumentai – išvada**. Prisiminkite, jog **argumentas gali būti jūsų atpasakotas kūrinio fragmentas**.

Užpildykite tuščias pastraipos vietas, įrašydami į jas tinkamus pasakojimus.

Dažnai žmonija gyvena taip, kad išvengtų skausmo. Tai natūralu, nes skausmas sukelia liūdesį, o kartais ir baimę. Ypač nesinori dar kartą išgyventi kankinančių prisiminimų. Lois Lowry fantastiniame romane „Siuntėjas“ pasakojama apie bendruomenę, kuri sąmoningai nusprendžia atsisakyti skausmingų prisiminimų. Tačiau net ir šios neįprastos bendruomenės nariai supranta, kad praeitis reikalinga, nes susijusi su naudinga patirtimi. Pasirodo, netgi skausmingi prisiminimai teikia išminties. Bendruomenė suranda išeitį: užkrauna skausmingų išgyvenimų našta, prisiminimų atsakomybę keletui žmonių, kad šie atkentėtų už visus. Tačiau paaiškėja, kad be atsiminimų pamažu nyksta gailestis, užuojauta, meilė ir rūpesti kitu. Žmonija, gyvendama dabartyje ir nekantriai laukdama ateities, negali išvengti skaudžių atsiminimų naštos. Būtent skausmingi prisiminimai garantuoja saugią dabartį ir ateitį.

Pastaba: Kurdami pastraipą, mokiniai prisimins, jog argumentas gali būti išsamus pasakojimas.

3. Remdamiesi išnaginėta Christine Nostlinger romano „Pirmadienį viskas kitaip“ ištrauka, padėkite parašyti rašinio „Kodėl jaunam žmogui svarbu apginti savo pasaulėžiūrą?“ pastraipą. Pastraipą komponuokime tokiu būdu: **teiginys – argumentai – išvada**.

Parašykite pastraipos paskutinį sakinį – išvadą. Prisiminkite, jog **išvada – tai atsakymas į temą**.

Kad ir kaip suaugusiems būtų keista, jauni žmonės turi savo pasaulėžiūrą. Deja, ji dažnai lieka nesuprantama suaugėliams. Net patiems artimiausiems – tėvams! Vokiečių rašytoja Christine Nostlinger romane „Pirmadienį viskas kitaip“ vaizduoja mergaitę Kati, kuri nusprendžia apsikirpti kaip pankė. Neįvertinta mamos, kaimynių, net kai kurių mokytojų, Katerina Rumpel išgyvena didelį sukrėtimą. Kodėl suaugusiems galima savaip kurti savo įvaizdį, o jai, nepilnametei mergaitei, – ne? Romano kulminacija – mamos ir dukters konfliktas, kuris baigiasi susitaikymu. Katerinai pavyksta įtikinti mamą, kad su jaunu žmogumi reikia skaitytis. Juk jaunas žmogus, kaip ir suaugėlis, yra savaip mąstanti, originali asmenybė. Prieš jauną žmogų nevalia naudoti jėgos, kad ir kaip nepritari jo pasaulėžiūrai. Kati apsiginkluoja kantrybe, tačiau įtikina mamą gerbti savo dukros pasirinkimą atrodyti neįprastai. Taigi, kad apsaugotum savo pasaulėžiūrą, reikia nemažai pasistengti ją ginant – nepavargti aiškinti, jog ir jaunas žmogus yra asmenybė, kurios požiūrį reikia gerbti.

Pastaba: Kurdami pastraipos pabaigą, mokiniai supras, kokia ji svarbi; įsimins, jog paskutinis pastraipos sakinys turi sietis ir su pastraipos teiginiu, ir su temos formuluojama problema.

ANTIČIOS IR BIBLIJOS ŽENKLAI LITERATŪROJE

9-10 KLASIŲ KONCENTRAS

I. TEKSTŲ LYGINIMO UŽDUOTIS

Kl. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1.	Yra sukurtas ne vienas mitinis pasakojimas apie vietovės kilmę (pavyzdžiui, ežero ar upės atsiradimą). Kuo šie literatūriniai tekstai artimi mitiniams pasakojimams?	Vienas pasakota apie teritorijos atsiradimą, kitas – apie skulptūros atgaivinimą: abu tekstai kalba apie kilmę (šalies, žmogaus).	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0
2.	Naudodamiesi skaitytų kūrinių fragmentais, užpildykite lentelę:	Tinkamai užpildytos visos lentelės grafos (21).	7
		Tinkamai užpildyta 18 lentelės grafų.	6
		Tinkamai užpildyta 15 lentelės grafų.	5
		Tinkamai užpildyta 12 lentelės grafų.	4
		Tinkamai užpildytos 9 lentelės grafos.	3
		Tinkamai užpildytos 6 lentelės grafos.	2
		Tinkamai užpildytos 3 lentelės grafos.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0

Klausimas ar užduotis	„Pasaulio sukūrimas“	„Lietuvos atsiradimas“	Išvada
2. 1. Ar vaizduojama, kas vyksta iki objekto (Žemės, Lietuvos) sukūrimo ar atsiradimo? Jei vaizduojama, tai kaip?	Taip, išsamiai vaizduojamas pasaulio chaosas: susimaišiusios kovojančios belytės stichijos, neturinčios savo paskirties.	Taip, fragmentiškai vaizduojama chaotiška erdvė, dar neturinti aiškių kontūrų.	Abiejuose fragmentuose vaizduojama pasaulio / Lietuvos sukūrimo priešistorė.
2. 2. Kokia jėga priverčia kurtis, rasti tvarkai? Teiginį paremkite citata.	Dievas, aukštesnė būtis: „Dievas, arba prakilnesnė būtis, šią kovą sustabdė.“	Šviesa, saulė: „Ištiško geltona / Šviesa danguje, / Ir plaukia giedodamos / Žuvys į ją.“	Jėgos skirtingos: vienur dievas, kitur – gamta (Saulė).
2. 3. Kokią formą įgauna kūrinių objektai (Žemė, Lietuva)? Pacituokite.	Rutulio: „Žemę visų pirma, idant vienoda ir lygi / Būtų iš visų pusių, surideno į kamuolį didį.“	Žemė – moters formą, Lietuva – krabo formą:	Ovidijaus pasaulis įprastos formos, tuo tarpu S. Gedos žemė lyg gyvybę suteikianti moteris, o Lietuva lyg egzotiškas krabas.
2. 4. Kas vyksta trijose pagrindinėse erdvėse: danguje, žemėje, vandenyje? Ar vyksmas prieštarauja logikai? Pagrįskite.	Danguje apgyvendinami dievai ir žvaigždės, žemėje – žvėrys ir žmonės, ore – paukščiai, vandenyje – žuvys. Vyksmas neprieštarauja logikai, išskyrus dievus.	Danguje gieda žuvys, žemė gimdo jūrų paukščius – erdvės susimaišiusios. Logikos nėra jokios, nes objektai atsiduria neįprastose erdvėse.	Ovidijaus tekste nelogiški būtų dievai, S. Gedos tekstas apskritai alogiškas.
2. 5. Kas kuriant mitinį pasakojimą labiau veikia: juslės (rega, klausa, uoslė...) ar	Protas, matyt, teksto kalbantysis vadovaujasi ne tik mitologija, bet ir mokslo žiniomis, realybe – tokia	Juslės, tai rodo, jog mitinis pasaulio vaizdymas pateikiamas jautriai, siekiama paveikti	Mitinis Ovidijaus pasakojimas veikia protą, S. Gedos – vaizduotę.

protas? Ką tai sako apie teksto pasakotoją / kalbantįjį?	būdu veikiamas skaitytojo protas.	skaitytojo jausmus, vaizduotę, bet ne protą.	
2. 6. Kokia mitinio pasakojimo „tvarkos“ kryptis: Pasaulio / Lietuvos detalių jungimas ar skaidymas? Pasvarstykite, kas lemia tokią kryptį.	Skaidymas: „Viską atraizgęs ir iš krūvos aklosios išėmęs, / Atskiras davė sritis ir santarvės saitais susiejo. <...> / Taigi kai dievas tasai belytę medžiagos krūvą / Šitaip supjaustė dalim...“ Siekama suteikti pasauliui aiškumo ir tvarkos.	Jungimas, nes siekiama iš chaoso sukurti kosmosą (t. y. tvarką).	Pasaulio kūrimo kryptys kūriniuose skirtingos.
2. 7. Ar vaizduojamas žmogaus ir gamtos santykis? Jei taip, tai koks? Jei ne, tuomet pasvarstykite, kodėl jo nėra.	Taip, žmogus – viena iš gamtos dalių, bet jis išskirtas iš gyvūnų tuo, kad jo vieno veidas gali žiūrėti į žvaigždes (metaforiška prasme tai aukštesnių siekių troškimas).	Žmogaus gamtoje dar nėra, nes pasaulis tik kuriasi, žmogui, kaip mažam padarėliui, dar neatėjusi eilė.	S. Gedos mitiniame pasakojime kol kas žmogui vietos nėra – rodomas pasaulis iki žmogaus; Ovidijaus pasakojime užsimenama net apie žmogaus būtinybę žvelgti į žvaigždes.

3.	Poetas S. Geda apibūdinamas skirtingais aspektais: ir kaip senosios literatūros tradicijų tęsėjas, ir kaip modernus autorius. Kas jo eilėraštyje „Lietuvos atsiradimas“ tradiciška, o kas modernu? Žiūrėkite į žemiau esančią lentelę.	Tinkamai išvardyti visi 8 požymiai. Padarytos tinkamos išvados.	9
		Tinkamai išvardyti 7 požymiai. Padarytos dalinės išvados. / Tinkamai išvardyti visi 8 požymiai. Išvados nedaromos.	8
		Tinkamai išvardyti 6 požymiai. Padarytos dalinės išvados. / Tinkamai išvardyti 7 požymiai. Išvados nedaromos.	7
		Tinkamai išvardyti 5 požymiai. Padarytos dalinės išvados. / Tinkamai išvardyti 6 požymiai. Išvados nedaromos.	6
		Tinkamai išvardyti 4 požymiai. Padarytos dalinės išvados. / Tinkamai išvardyti 5 požymiai. Išvados nedaromos.	5
		Tinkamai išvardyti 4 požymiai. Išvados nedaromos.	4
		Tinkamai išvardyti 3 požymiai. Išvados nedaromos.	3
		Tinkamai išvardyti 2 požymiai.	2
		Tinkamai nurodytas 1 požymis.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0

3. S. Gedos eilėraščio „Lietuvos atsiradimas“ nagrinėjimas dviem aspektais	Kas eilėraštyje tradiciška (1)	Kas eilėraštyje modernu (2)
Išvardyti požymiai:	1. Tėvynės (Lietuvos) tema. 2. Kuriamas Lietuvos mitinis pasakojimas	1. Gamtos įvaizdžiai derinami su neįprasta kalbėsena (saulė, žuvis ir pan. – krabas)

	3. Tematika perteikiama juslėmis, norint sužadinti skaitytojo vaizduotę ir jausmus. 4. Pateikiami įvairūs peizažo katalogai (spalvų, veikėjų).	2. Vartoja sudėtingas metaforas („Ir sukasi – lekia / Amžių versmėj – / Geltoni pasauliai, / Žali vieversiai.“) 3. Transformuotoje tikrovėje svarbiausi mito elementai. 4. Eilėraštyje nebėra tradicinio lyrinio subjekto
<p>Išvados: S. Gedos eilėraštyje jungiasi ir tradicija, ir modernumas. Tęsiama tradicinė tėvynės tema, kuriamas mitinis pasakojimas, perteikiamas pasitelkiant jusles, gausu peizažo elementų katalogų, tačiau Lietuvos palyginimas su krabu neįprastas, išsifruoti metaforas labai sunku, perkurtoje realybėje svarbiausi mito elementai, be to, nėra įprasto subjekto, pasakojančio savo išgyvenimus, todėl neaišku, kas seka mitinį pasakojimą.</p>		

Vertinimo lentelė

TAŠKAI	17	16–15	14–13	12	11–10	9–8	7–6	5	4–3
BALAI	10	9	8	7	6	5	4	3	2

II. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS

Alfonsas Nyka-Niliūnas. *Odisėjo kareivis Hado karalystėje pasakoja*

Eil. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1. 1.	Teksto grafinis vaizdas padalintas į keturias dalis. <u>I-osios dalies</u> pradžioje vaizduojama archetipinė situacija. Kokia?	Jaunuolio išvykimas iš tėvų namų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
1. 2.	Kaip šią situaciją išgyvena senas, o kaip jaunas? Kaip jums atrodo, kodėl būtent taip?	Jaunuolis džiaugiasi, senas tėvas verkia, nes tėvas nežino, ar kada pamatys savo vaiką. Jaunuolis džiaugiasi, nes turbūt nieko nėra jaunam žmogui džiaugsmingesnio nei naujų, svetimų kraštų pažinimas, neįprasta patirtis, atitrūkimas nuo to, kas įprasta, „pabėgimas“ nuo savo tėvų.	3
		Neatsakoma į antrą klausimą.	2
		Apibūdinami tik tėvo išgyvenimai. / Apibūdinami tik sūnaus išgyvenimai. Neatsakoma į antrą klausimą.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
1. 3.	Pakomentuokite jaunuolio žodžius: „Aš gi / Buvau tik ilgesys ir negrįžimas!“	Šiais žodžiais išreiškiamas jaunuolio džiaugsmas dėl ateities, dėl išvykimo iš namų, nes ilgimasi to, kas dar tik laukia, ir, galima numanyti, kad grįžti kada nors į namus net nesiruošiama.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
2.	Kokią perkeltinę prasmę, apibūdinant jaunuolį, įgyja žodžiai „įlipęs į stiebų viršūnes“? Kodėl?	Jis aplinką mato ir kitus vertina tarsi iš aukšto, nes taip dažnai jaučiasi jauni žmonės – lyg jiems priklausytų šis pasaulis.	2
		Neatsakoma į antrą klausimą.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

3.	Kokią apibendrinančią prasmę įgyja laivo, plaukimo laivu metaforos?	Gyvenimo.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4.	Koks kontrastas II-ojoje dalyje kuria didžiausią įtampą?	Galingų dievų ir menkų žmogelių kontrastas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
5.	Raskite ir išrašykite iš antrosios eilėraščio dalies sakinį, išsamiausiai apibūdinantį dievus pagal tai, kaip jie elgiasi su žmonėmis. Charakterizuokite dievus. Ką šioje situacijoje dievai įsamenina?	„Bet kartais mus užklupdavo audra. / Įtūžę mirtinai gelmių dievai / Išnirdavo tada taip netikėtai / Ir imdavo galingom vėjų rankom <...> / Kaip nendres laužyti aukštuosius stiebus<...>“ Dievai pikti, pasalūniški, galingi, su džiaugsmu griauinantys žmonių gyvenimą. Čia dievai įsamenina neišvengiamą piktą lemtį, gyvenimo sunkumus.	3
		Atliktos dvi užduotys iš trijų.	2
		Atlikta viena užduotis iš trijų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 1.	Koks jauniausio Odisejo kareivio santykis su likimu?	Jis jau apsipratęs su likimo smūgiais.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 2.	Paaiškinkite, kaip suprantate jo žodžius: „Stiebų braškėjimas ir vėjų smūgiai / Man buvo gundanti giesmė, ir jos / Aš laukdavau kaip nuostabaus rytojaus.“	Jaunas žmogus nebijo likimo iššūkių, atvirksčiai, neretai provokuoja likimą, nori su juo pasigalynėti; dar nebijo prarasti, nes menkai prie ko teprisirišęs. / Gali būti, kad drąsa akistatoje su likimu rodo jaunuolio brandą.	2
		Atsakymas neišsamus, ne visai aiškus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
7. 1.	Remdamiesi III-ąja dalimi , raskite Trojos miesto apibūdinimus, išrašykite juos ir padarykite išvadą, kodėl taip nevienareikšmiškai apibūdinama Troja.	Troja galinga, dešimt metų spindėjusi auksiniais miesto bokštais, išdidi, auksinė, kaip sapnas, svajonių miestas. Kita vertus, Troja susijusi su nuožmiomis kovomis, ji chimerų miestas, ji kaip žaislas dievų rankose. (1) Šitoks vertinimas dvilypis, dviprasmiš. Troja įkūnija gyvenimo įvairovę: ji ir spindinti auksu, ir susijusi su karu. (2)	3
		Atliktos abi užduotys, bet neišsamiai.	2
		Atlikta viena užduotis iš dviejų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
7. 2.	Kokie du argumentai rodo, jog Trojos likimas priklauso nuo dievų sprendimo? Pacituokite. Kokios tai meninės priemonės? Siedami su tekstu, jas paaiškinkite.	1) „...Odisejo dieviška klasta / Sudaužė...“ – epitetas rodo, jog Odisejui sugalvoti gudrų planą, kaip sunaikinti Troją, padeda dievai;	3
		2) „...kaip žaislą...“ – palyginimas rodo, jog galingas Trojos miestas dievų akyse tėra menkas žaisliukas, kurie jie panorėję galėjo sudaužyti.	
		Pacituoti du argumentai, bet tinkamai įvardyta viena meninė priemonė. Citatos tinkamai aiškinamos.	2
		Pacituoti du argumentai, bet tinkamai įvardyta viena meninė priemonė. Citatos netinkamai aiškinamos.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
7. 3.	Kokią apibendrinamąją perkeltinę prasmę eilėraštyje įgyja Trojos miestas?	Didžiausia žmogaus gyvenimo svajonė, siekis, tikslas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

8.	Kas rodo, kad žmogui svarbiausia ne rezultatas, bet tikslo siekimas? Naudokitės III-ąja eilėraščio dalimi.	Miestas vaizduojamas kaip aukso svajonė, tačiau, užkariavus Troją, išnyksta visas jos žavesys – ji sudūžta lyg menkutis žaislas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
9.	IV-ojoje eilėraščio dalyje vaizduojama, kaip jauniausią Odisejo kareivį ima kamuoti tėvynės ilgesys: „Aš / Ėmiau ilgėtis paliktos salos...“ Šis ilgesys paliečia tiek jo kūną, tiek dvasią. Raskite fizinį ir dvasinį ilgesį patvirtinančių argumentų.	Fiziškai išreikštas ilgesys: „...greit atri barzdos druska / Pradėjo ėsti gomurį.“ Dvasios ilgesys: „Svajonės / Netrukus virto gaivalinga sėkla, / Ir ji turėjo kristi žemėn.“	2
		Rastas tik vieno tipo ilgesys.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
10.	Kas tie didieji trikdžiai, vis dėlto nepajėgiantys užgožti tėvynės ilgesio?	Kūniškų malonumų perteklius (lotofagų maistas, sirenų krūtys).	2
		Atsakyta neišsamiai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
11.	Literatūros kritikas Algimantas Bučys teigia: „Odisejo vardu ir mitu tiek antikos, tiek naujaisiais laikais užkoduojama žmogaus grįžimo į savo pradžią būtinybė. <...> ...grįžimas yra suvokiamas kaip neišvengiama harmoningo žmogaus viltis, būtinybė ir pareiga.“ ¹ Remdamiesi šia mintimi, pasvarstykite, kodėl žmogaus gyvenimas eilėraštyje apibūdinamas kaip vergo?	Odisejo kareivis, neįgyvendinęs paskutinės pareigos – grįžimo tėvynėn, miršta. Šio kareivio gyvenimo nevainikuoja pilnatvė. Nors pati asmenybė subrendusi tiek, kad supranta prarastų namų svarbą, jis nespėja grįžti namo, jo gyvenimą netikėtai nutraukia mirtis, pavydžių dievų nulemta vos jam gimus.	2
		Atsakyta neišsamiai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

Vertinimo lentelė

TĄSKAI	29–28	27–25	24–22	21–19	18–16	15–14	13–11	10–8	7–5
BALAI	10	9	8	7	6	5	4	3	2

III. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS

Sofoklio „Antigonė” (fragmentas)

Eil. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1. 1.	Haimonas ateina pas tėvą Kreontą, Tėbų karalių, apginti Antigonės, išprašyti tėvo jos nebausti. Ar galima iš pirmų Haimono žodžių, charakterizuojančių tėvą, teigti, jog jaunuolis vadovaujasi pagarba tėvui, išmintimi? Savo atsakymą argumentuokite. Argumentą patvirtinkite trumpa citata.	Taip, nes savo kalbą Haimonas pradeda nuolankiais žodžiais, pabrėždamas savo pagarbą tėvui: „Tu pamokymais gerai / Man rodai kelią...“ Arba „...gėrio kelrodis esi...“	3
		Teiginys neišsamus („Taip.“). Citata parinkta tinkama.	2
		Teiginys sutampa su citata. / Teiginys neišsamus, ir citata parinkta iš tolimesnių Haimono žodžių.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

¹ Bučys A., *Seniausiosios lietuvių literatūros istorija ir chrestomatija*, Vilnius: Versus aureus, 2012.

1. 2.	Perskaitykite antruosius Haimono žodžius . Išrašykite sakinį, kuriuo išreiškiama sūnaus pagarba tėvui. Kokia tai meninė priemonė?	„Ar gali būt pasauly sūnui kas gražiau / Už tėvo šlovę, kaip ir tėvui už sūnaus?“ Retorinis klausimas.	2
		Išrašytas sakiny, bet neįvardyta meninė priemonė.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
2.	Kokiu argumentu kalbos pradžioje Haimonas mėgina tėvą palenkti į savo pusę? Atsakykite savais žodžiais.	Teigdamas, jog jam svarbiau tėvo valia nei vedybos su Antigone.	2
		Atsakymas cituojamas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
3.	Remdamiesi karaliaus Kreonto žodžiais, atsakykite, kaip šis vertina Antigonę būsimame šeimyniniame (1) ir visuomeniniame (2) gyvenime? Kodėl būtent taip? Atsakymą formuluokite savais žodžiais.	Neigiamai ir kaip būsimą žmoną, ir kaip pilietę / visuomenės narę, nes, anot Kreonto, ji nepakluso karaliaus valiai.	3
		Atsakyta į abu klausimus, bet pirmasis atsakymas neišsamus.	2
		Atsakyta į vieną klausimą.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4. 1.	Naudodamiesi pateikta citata, nurodykite, kam atstovauja Kreontas: „... kas įstatymus ims mindžiot išdidžiai / Ir valdžią turintiems pradės nurodinėti, / Negaus toks pagyrimo niekad iš manęs.“	Įstatymams, valdžiai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4. 2.	Naudodamiesi toliau pateikta citata, nurodykite, kam atstovauja jo sūnus Haimonas: „...mindai priesakus dievų.“ Paaiškinkite, ką reiškia dievų priesakai.	Dievų priesakams. Dievų priesakai – tai papročiai, tradicijos, susiklosčiusios per šimtmečius.	1
		Atsakyta į vieną klausimą.	0
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	
5.	Ar pritariate karaliaus Kreonto minčiai: „Ką miestas pastatys, to reikia ir klausyti / Lig smulkmenų, ar bus teisingas jis, ar ne“? Atsakymą argumentuokite.	Pateikiama argumentuota nuomonė.	2
		Nuomonė neargumentuojama.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 1.	Kalbėdamas su tėvu, Haimonas išmintį įvardija kaip didžiausią vertybę: „Dievai žmonėms suteikia, tėve, išmintį, / Tarp žemės gėrių tai didžiausia dovana.“ Naudodamiesi antraisiais Haimono žodžiais, išrašykite citatą, kuria apibendrintai apibūdinamas išminčius.	„... kas išminčius tikras, tam ne gėda bus / Ir kito paklausyt...“	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 2.	Haimonas moko savo tėvą pradėdamas nuo švelniausio argumento, baigdamas stipriausiu: „Bet ir kitaip galvojant gali būt tiesos.“ (1); „Tačiau tu nelaikyk vien savo poelgių / Tiesos mastu, pareiškęs, kad jos nėra kitur.“ (2); „O trūkstant jos (ir šitaip būna juk dažnai), / Ir kito patarimų paklausyt gražu.“ (3). Remdamiesi šiais Haimono žodžiais, charakterizuokite karalių.	Kategoriškas, neišmintingas, negirdintis kitų nuomonės, susireikšminęs.	2
		Teisingai nurodyti du bruožai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
7.	Haimonas, jaunas žmogus, moko išminties vyresnį, t. y. savo tėvą. Nurodykite du argumentus, kaip šioje situacijoje Haimonas save pateisina. Atsakykite citatomis.	„Tiesa, aš jaunas, bet jei mano nuomonė / Tau reiškia ką, gali laikyti vyresniu.“ Arba „Žmogus iš prigimimo pilnas išminties.“ (1) „Jaunas aš, / Tačiau ne metų, o dalyko reik žiūrėti.“ (2)	2
		Nurodomas vienas argumentas.	1

		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
8.	Iš Haimono ginčo su tėvu paaikėja, kokią valstybės valdymo formą jaunuolis vertina, gina: „Kur vienas šalį valdo – ne valstybė ten.“ Įvardykite šią formą vienu žodžiu.	Demokratija.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
9. 1.	Ginčijantis, kai nebeturima argumentų, susijusių su dalyko esme, imamas įžeidinėti pats asmuo. Šis argumentas retorikoje vadinamas <i>ad hominem</i> . Pacituokite Haimono argumentą <i>ad hominem</i> , skirtą tėvui.	„Nebūtum tėvas – pavadinčiau bepročiu.“	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
9. 2.	Kaip įtūžęs karalius atsako į šį įžeidimą? Atsakykite savais žodžiais.	Liepia iškviesti Antigoną ir rengiasi ją pražudyti sūnaus akivaizdoje.	2
		Atsakymas neišsamus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

Vertinimo lentelė

TAŠKAI	24–23	22–21	20–18	17–16	15–14	13–11	10–9	8–6	5–4
BALAI	10	9	8	7	6	5	4	3	2

IV. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS

Horacijaus odė „Jaunimui“

Eil. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1. 1.	Perskaitykite pirmą sakinį (jį sudaro pusantrų posmelio) ir savais žodžiais charakterizuokite vaizduojamą jaunuolį.	Neišlepeš, fiziškai stiprus, drąsus, veiksmo žmogus, tėvynės gynėjas.	2
		Atsakymas neišsamus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
1. 2.	Horacijaus odė „Jaunimui“ buvo skirta romėnų jaunimui, koks jis turėjo būti, bet iš tiesų nebuvo. Remdamiesi pirmu sakiniu, patvirtinkite šio teiginio teisingumą.	Pirmame sakinyje tris kartus pakartojama dalelytė „lai“, vadinasi, čia vaizduojamas jaunuolis ne realus, bet trokštamas.	2
		Atsakymas ne visai aiškus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
2. 1.	Antrasis odės sakinyje piešia įsivaizduojamą (numanomą) situaciją – kontrastą tarp jauno romėno kario ir jo priešo. Kokia menine priemone apibūdinamas romėnas? Kokia jo priešas? Pacituokite ir įvardykite priemones.	Romėnas „siaubingas liūtas“ (metafora), o jo priešas – „negudęs mūšy“ (epitetas).	2
		Atsakyta iš dalies.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
2. 2.	Kaip manote, kodėl jaunas romėnas karys vaizduojamas narsus, o jo priešas bailus?	Kad paskatintų jaunas romėnus tapti narsius, drąsius.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
3. 1.	Esminė odės vieta – ketvirtas posmelis. Pirmą strofos eilutę kontrastuoja su likusiomis – savais žodžiais nusakykite, koks kontrastas atsiskleidžia skaitytojui?	Kontrastas tarp tėvynės gynėjo ir bailio, dezertyro, bėgančio iš mūšio lauko.	2
		Atsakymas ne visai tinkamas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

3. 2.	Kas šias žmonių kategorijas, apibūdintas ketvirtame posme, vienija, o kas skiria?	Vienija mirtis, skiria žūties pobūdis: vieni miršta kaip tėvynės gynėjai, kiti kaip išdavikai, vieni garbingai, kiti gėdingai.	2
		Atsakymas neišsamus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4. 1.	Penkto ir šešto posmelių sakinių veiksnys yra žodis „šaunumas“. Nesiremdami eilėraščiu, parašykite šiam žodžiui keletą sinonimų.	Dorumas, vyriškumas, narsumas, drąsumas.	2
		Atsakymas neišsamus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4. 2.	Šaunumas suprantamas kaip jauno romėno būdo savybės. Kokios šaunumo ypatybės vaizduojamos penktame ir šeštame posmuose? Savais žodžiais įvardykite bent keturias.	Nepatyręs gėdos (1), užsitarnavęs šlovę (2), nepaklūsta minios valiai (3), bendrauja su šviesiais, išsilavinusiais žmonėmis (4).	2
		Nurodytos dvi tinkamos šaunumo ypatybės.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4. 3.	Kaip suprntate žodžius: „Šaunumas <...> / kyla sparnais nuo klampiosios žemės“? Kokia tai meninė priemonė?	Šaunumas vadovaujasi kilniomis idėjomis, bet ne primityviais kasdieniais dalykais. Metafora.	2
		Nenurodyta priemonė. / Priemonė įvardyta neteisingai.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0
5.	Priešpaskutiniame posme įvardijama dar viena šaunuolio jauno romėno savybė. Įvardykite, kokia ji.	Santūrumas, paslapčių saugojimas.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 1.	Vienu sakiniu nusakykite odės temą. Atsakykite savais žodžiais.	Tema: odėje kalbama apie šaunaus jauno romėno bruožus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 2.	Kaip klausimą suformuluokite eilėraščio problemą.	Problema: Kaip tapti šaunuoliu? / kaip tapti tėvynės gynėju?	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 3.	Vienu sakiniu įvarkykite odėl pagrindinę mintį (idėją). Atsakykite savais žodžiais.	Pagrindinė mintis (idėja): kad taptum šaunuoliu, turi būti narsus, neišlepęs, drąsus, doras, idealistas, tėvynės gynėjas, paslapčių saugotojas.	2
		Atsakyta neišsamiai.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

Vertinimo lentelė

TĄŠKAI	22–21	20–19	18–17	16–15	14–13	12–10	9–8	7–6	5–4
BALAI	10	9	8	7	6	5	4	3	2

V. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS

Seneka. Laiškai Lucilijui (88 laiško fragmetai)

Kl. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1. 1.	Savais žodžiais atsakykite, kodėl laisvieji menai (mokslai) pavadinti laisvaisiais? Kokį mokslą laiško autorius filosofas stoikas Seneka vadina mokslu, iš tiesų išlaisvinančiu žmogų? Ką šis mokslas žmogui duoda ir ko neduoda?	Laisvieji mokslai suteikia žmogui laisvę. Tikrasis laisvasis mokslas yra filosofija: ji neatneša realios naudos (pinigų), bet suteikia laisvę.	3
		Atsakyta į du klausimus iš trijų.	2
		Atsakyta į vieną klausimą iš trijų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
1. 2.	Raskite pirmoje pastraipoje meninę priemonę, atskleidžiančią niekinantį filosofo požiūrį į mokslus, suvaržančius žmogaus protą ir laisvę. Įvardykite meninę priemonę ir ją pacituokite. Kas svarbiau filosofui: nauda (pinigai) ar laisvė? Kodėl?	Epitetas „parsiduodantys“ / „menka, vaikiška“. Laisvė, nes nauda trukdo protui veržtis į priekį, t. y. mąstyti.	3
		Atliktos dvi užduotys iš trijų.	2
		Atlikta viena užduotis iš trijų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
2.	Kokia svarbiausia problema keliami laiške? Suformuluokite ją kaip teiginį.	Laisvieji menai turi mokyti žmogų dorybių / turi ugdyti dorą žmogų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
3.	Kokie trys laisvieji menai (mokslai) aptariami? Pateikite bent vieną argumentą.	Gramatika, muzika, geometrija. Laiške aptariami šių disciplinų mokytojai: gramatikas, muzikas, geometras.	2
		Atsakyta į klausimą, bet neargumentuojama.	1
		Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	0
4. 1.	Išvardykite, ko konkrečiai moko gramatikas, t. y. kalbos mokytojas.	Kalbos, istorijos, eilių, eilėdaros, dramų įsiminimo.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4. 2.	Laiško autorius brėžia paralelę tarp literatūros herojaus Odisejo ir bet kurio realaus žmogaus, t. y. skaitytojo, gyvenimo. Apibendrintai nusakykite, ko, analizuodamas literatūros kūrinį, be literatūros gudrybių, turėtų mokyti kalbos mokytojas (gramatikas)?	Gyvenimo išminties, dorybių.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4. 3.	Pacituokite tą trečios pastraipos vietą, kuri aiškina, kas literatūros moksle, analizuojant kūrinį, nereikšminga, ir paaiškinkite, kodėl tai tampa nereikšminga.	„Nėra laiko klausytis ginčų, ar jis buvo vėjų blaškomas tarp Italijos ir Sicilijos, ar už mums žinomo pasaulio...“ Todėl, kad tokios detalės nesusijusios su vertybėmis, jos neesminės.	2
		Teisingai įvardijama citata, bet neaiškinama (arba aiškinama neteisingai).	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
4. 4.	Remdamiesi ta pačia trečia pastraipa, apibendrintai pasakykite, kas sudaro, pasak Senekos, literatūros mokslo esmę?	Gyvenimo patirčių mokymasis, savęs atpažinimas kūrinyje, dorybių (vertybių) mokymasis.	1
		Atsakyta neteisingai./ Neatsakyta.	0
4. 5.	Išsamiai paaiškinkite Senekos sakinį: „Išmokyk mane mylėti tėvynę, žmoną, tėvą,	Čia kreipiamasi į kalbos mokytoją, kad šis, remdamasis literatūros kūrinium, išmokytų	2

	nuplaukti prie šių garbingų dalykų ir laivui sudužus.“	skaitytoją / mokinį orientuotis gyvenime, kai jį ištiks negandos („laivui sudužus“).	
		Atsakymas neišsamus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
5.	Ko moko muzikos mokytojas? Ko, be žinių perdavimo, šis mokytojas, anot Senekos, turėtų dar mokyti? Atsakykite apibendrintai savais žodžiais, nevartodami metaforų.	Moko aukštų ir žemų tonų derinimo / garsų dermės, aiškina garsų poveikį žmogui. Be viso šito, jis turėtų mokyti mokinį gyvenimo išminties.	2
		Atsakyta į vieną klausimą iš dviejų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 1.	Išvardykite, ko moko geometras (šiuolaikine prasme – matematikos mokytojas).	Moko matų sistemos; moko išmatuoti kūnus, objektus; moko skaičiavimo ir atstumų nustatymo.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 2.	Išvardykite, ko geometras dar turėtų mokyti mokinį? Naudokitės 5-8 pastraipomis.	Nebūti godžiam, išmokti dalintis su kitais (1); išmokti mylėti savo artimą (2); suprasti gyvenime tiesą (3).	2
		Išvardyti 1-2 elementai iš trijų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
6. 3.	Išvardykite šeštos pastraipos pagrindinę mintį ir, kaip argumentą, parinkite tinkančią citatą.	Žmogui šiame gyvenime niekas nepriklauso, o jei priklauso, tai tik laikinai: „Tu esi ne šeimininkas jos, bet nuomininkas.“	2
		Trūksta argumento – citatos.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
7.	Paskutinėje pastraipoje, be retorinio klausimo, aptinkama dar viena meninė priemonė – kokia ji? Kokia jos prasmė?	„tiesė – tiesa“ – tai žodžių žaismas, bylojantis apie tai, kad mokslas be gyvenimo išminties nevertingas.	2
		atsakyta į vieną klausimą iš dviejų.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
8.	Išsamiai pakomentuokite, kaip suprantate Senekos pavartotą kontrastą: „...išmatuok žmogaus sielą. Pasakyk, kokia ji didelė, pasakyk, kokia ji menka.“	Šiuo kontrastu kviečiama gilintis į žmogaus esmę, jo dvilypę (gerą ir blogą) prigimtį.	2
		Komentaras neišsamus.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
9. 1.	Kaip žinome, Seneka aukščiausiai vertina filosofiją – išminties mokslą. Pacituokite, kaip jis vertina tuos mokytojus, kurie, mokydami savo dalyko paslapčių, moko ir gyvenimo išminties. Nurodykite pastraipą, iš kurios paėmėte citatą.	„jie – filosofai“ (antra pastraipa).	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0
9. 2.	Kodėl, anot Senekos, mokytojai turi mokyti ir gyvenimo išminties?	Mokslas turi perduoti ne tik žinias, bet ir dorybes / vertybes.	1
		Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	0

Vertinimo lentelė

TĄŠKAI	29–28	27–25	24–22	21–19	18–16	15–14	13–11	10–8	7–5
BALAI	10	9	8	7	6	5	4	3	2

IV. TEKSTO SUVOKIMO TESTAS

Donaldas Kajokas. Apie palaidūną ir paklydėli (fragmentas)

Kl. nr.	Klausimas	Galimas atsakymas	Taškai
1.	Kodėl autoriui atrodo, kad skaitytojams svarbu priminti biblinę parabolę apie sūnų palaidūną? Kuo ji svarbi?	Biblinė parabolė apie sūnų palaidūną autoriui įkūnija žmogaus gyvenimo elgesio modelį. Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	1 0
2. 1.	Kuo biblinis pasakojimas apie sūnų palaidūną yra universalus?	Jis atspindi bet kurio žmogaus gyvenimą / metaforiškai parodo bet kurio individo kelius ir klystkelius. Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	1 0
2. 2.	Remdamiesi bibline parabole, išvardykite visas individo elgesio modelio sudedamąsias dalis.	Išėjimas iš namų (1), mėgavimasis nevaržoma laisve (2), klaidžiojimas (3), savo vietos ieškojimas (4), beprasmiškos būties suvokimas (5), grįžimas į namus (6), atsiprašymas / atgaila (7), besąlygiškas tėvo atleidimas (8). Išvardytos 2-4 sudedamosios dalys. Atsakyta neteisingai / Neatsakyta.	2 1 0
3.	Atpasakodamas kinų sūnaus paklydėlio versiją, autorius rašo: „Trumpai tariant, atskleidžia savo paslaptį tik po to, kai padaro sūnų sau lygų.“ Apie kokią tėvo paslaptį čia kalbama? Ką reiškia „padaro sūnų sau lygų“?	Tėvas pasako sūnui, kas esąs / Sūnus supranta, kad jo darbdavys – jo tėvas. Tėvas leidžia / padeda sūnui subręsti / praturtina jo patirtį. Atsakyta į vieną klausimą iš dviejų. Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	2 1 0
4.	Autorius, apibūdinamas pasakojimų sūnus, sąmoningai įvardija skirtingus epitetus: biblinis sūnus – palaidūnas (paleistas), kinų – paklydėlis (paklydęs). Pasamprotaukite, kuo skiriasi šie apibūdinimai.	Palaidūnui (paleistam) tenka daugiau laisvės, vidinio apsisprendimo. Paklydėliui kelias tarsi jau nubrėžtas, tačiau jis nuo to kelio nuklysta. PASTABA. Gali būti ir kitoks aiškinimas, svarbu, kad mokinys logiškai interpretuotų. Samprotavimas ne visai aiškus, logiškas. Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	2 1 0
5.	Naudodamiesi tekstu, charakterizuokite skirtingų kultūrų pasakojimus – užpildykite lentelę:	Tinkamai užpildyta visa lentelė. Tinkamai užpildyta daugiau nei pusė lentelės. Tinkamai užpildyta pusė lentelės. Pateikta po vieną charakteristiką. Atsakyta neteisingai. / Neatsakyta.	4 3 2 1 0

<i>Pasakojimas apie sūnų palaidūną, Vakarų versija</i>	<i>Pasakojimas apie sūnų paklydėlį, Rytų versija</i>
Sūnui atleidžiama po nuoširdios atgailos.	Kad būtų sūnui atleista, jis privalo nueiti ilgą tobulėjimo kelią.
Akcentuojamos sūnaus pastangos.	Akcentuojamos tėvo (Mokytojo) pastangos.
Sūnus grįžta namo savo vidinių galių padedamas.	Kadangi sūnus neatsimena nei savo namų, nei tėvo, jam sugrįžti reikia kito žmogaus pastangų.
Sūnus bijo tėvo bausmės.	Sūnus nejaučia jokios baimės, nes savo tėvo neatpažįsta.
Atgaila pasireiškia nusizeminimu, atsiprašymu – žodžiais.	Atgaila pasireiškia darbais, veiksmais.

Vertinimo lentelė

TĄŠKAI	12	11	10-9	8	7	6	5	4-3	2-1
BALAI	10	9	8	7	6	5	4	3	2

VII. PASTRAIPŲ KŪRIMO UŽDUOTYS

1. Remdamiesi narginėta Horacijaus ode „Jaunimui“, padėkite parašyti rašinio „Kokias vertybes gina antikinė literatūra?“ pastraipą. Pastraipą komponuojama tokiu būdu: **teiginys – argumentai – išvada**. Užpildykite tuščias pastraipos vietas, įrašydami į jas tinkamus sakinius.

Vienas garsiausių romėnų poetų Horacijus odėje „Jaunimui“ sprendžia, kokiomis vertybėmis vadovautis jaunam žmogui. Imperatoriaus Augusto „aukso amžiaus“ poetas, didiko Mecenato numylėtinis Horacijus poezijoje įkūnijo romėnų jaunimo idealą. Pagrindinis odės įtampos laukas kyla iš kontrasto, koks neturi būti jaunas romėnas ir koks jis privalo būti. Jaunuolis privalo gyventi ne prabangiai, bet atšiauriomis, jį grūdinančiomis sąlygomis. Mūšyje jis turi būti lyg įniršęs liūtas, o jei reikės, nepabijos net mirties: „Kilnu ir gera, ginant tėvynę, mirt.“ Idealaus jaunuolio gyvenimas nepriklauso nuo nepastovių minios įgeidžių, toks jaunas žmogus neišduoda paslapčių, nebendruoja su nedorėliais. Jo gyvenimas garbingas, kupinas taurių idėjų (tą patvirtina metafora – „kyla sparnais nuo klampiosios žemės“). Didžiausios jaunuolio vertybės apibūdinamos žodžiu „šaunumas“. Šaunuolio priešingybė yra bailys, karjeristas, žmogus, priklausantis nuo minios nuotaikos. Ne veltui tokiam, bėgant iš mūšio lauko, pakertami pakinkliai, sužeidžiama nugara. Kadangi pats imperatorius Augustas gynė stojiškas vertybes: išmintingumą, teisingumą, drąsumą, saikingumą, kuklumą, tai šitas dorybes savo eilėmis aukštino ir poetas Horacijus.

Pastaba: Kurdami pastraipą, mokiniai mokysis tinkamai panaudoti kūrinio citatas (1); geriau įsimins patį kūrinį (2).

2. Remdamiesi narginėtu Alfonso Nykos-Niliūno eilėraščiu „Odisėjo kareivis Hado karalystėje pasakoja“, padėkite parašyti rašinio „Kokius žmogaus elgesio modelius atskleidžia literatūra?“ pastraipą. Pastraipą komponuojama tokiu būdu: **teiginys – argumentai – išvada**.

Užpildykite tuščias pastraipos vietas, įrašydami į jas tinkamus sakinius.

Daugelis literatūros kūrinių meno kalba aptaria universalius žmogaus elgesio modelius. A. Nykos-Niliūno eilėraštyje „Odisėjo kareivis Hado karalystėje pasakoja“ jauno žmogaus gyvenimą įprasmina svajonės ir jų siekimas, nuotykių bei patyrimai. Jauniausias Odisėjo kareivis, kaip ir kiekvienas jaunas žmogus, trokšta naujų potyrių: „Aš gi / Buvau tik ilgesys ir negrižimas!“ Kareivio tėvas, išleisdamas sūnų į kelionę, verkia, nes žino, jog jaunuoliui teks daug ką patirti, išmokti bei pereiti daug pavojų. Sūnus, atvirkščiai, džiaugiasi, nes yra kupinas ambicijų, energijos, nori pažinti pasaulį ir pasiimti viską, ką tik gali: „Stiebų braškėjimas ir vėjų smūgiai / Man buvo gundanti giesmė“. Be to, kiekvienas žmogus gyvenime

pasiekia Troją, laimi pagrindinį mūšį – metaforiška prasme patiria didžiausią sėkmę. Po Trojos (gyvenimo zenito) grįžtama namo. Namai gali būti ir laikinieji, ir amžinieji, t. y. mirtis. Kaip žinome, kelionė yra ne tik išorinė, bet ir vidinė – patirties įgijimas. Tačiau patirtis, anot eilėraščio kalbančiojo, beprasmė, nes žmogus nespėja ja pasinaudoti – miršta: „Išaugo mano dvasioje klastingų / Dievų pasėtas piktas Moiros medis, / Ir aš turėjau <...> / Be žodžių leisti Hado karalystėn“. **Taigi, A. Nykos-Niliūno eilėraštyje „Odisėjo kareivis Hado karalystėje pasakoja“ analizuojami gyvenimo kaip nuotykių bei žmogaus išėjimo ir sugrįžimo modeliai.**

Pastaba: Rašydami pastraipą, mokiniai mokysis tinkamai panaudoti kūrinio citatas.